

ЙОДНИ ТАБЛЕТКИ ИНСТРУКЦИЯ ЗА УПОТРЕБА

Моля, прочетете внимателно инструкцията за съхранение и консумация на йодни таблетки и стриктно спазвайте описаните в нея положения. Ако имате въпроси се обръщайте към здравните заведения и към органите на ОУПБЗН

В никакъв случай не употребявайте йодните таблетки произволно.

Общи сведения за йодните таблетки

Таблетките са произведени от австрийската фирма “Lannacher Heilmittel Ges” m.b.H, a-8502 Lannacch, Austria.

Съдържание:

1 таблетка съдържа: 65 mg калиев йодид, съответстващ по съдържание на 50 mg йод.

Приложение на йодните таблетки

Йодните таблетки се пият с цел профилактика за защита на щитовидната жлеза от поемането и натрупването в нея на радиоактивен йод след авария в атомна електроцентрала. Поемането на йодните таблетки намалява и даже елиминира риска от рак на щитовидната жлеза вследствие на натрупване на радиоактивен йод в нея.

Внимание! Йодните таблетки се вземат само в дозировката, описана в таблицата след решение за вземането им от оторизираните органи:

- за населението – Министерство на здравеопазването
- за персонала на АЕЦ – от Ръководителя на аварийните работи.

Същите определят времето на започване на профилактиката и нейната продължителност.

Кой трябва да взема йодни таблетки:

- децата и подрастващите (до 16 години);
- бременните жени и кърмачките;
- населението от 17 до 45 годишна възраст.

Забранява се вземането на йодни таблетки от:

- хора, страдащи от алергия към йода;
- херпетиформен дерматит;
- пемфигус вулгарис;
- миотония конгенита;
- алергичен васкулит.

Йодните таблетки се вземат по лекарско предписание при следните заболявания:

- нарушение на функциите на щитовидната жлеза;
- бронхиална астма;
- бъбречна недостатъчност;
- имунна недостатъчност.

Деца под 1 годишна възраст, бременните жени, кърмачките и хората, страдащи от нарушение на функциите на щитовидната жлеза трябва да вземат йодните таблетки под лекарски контрол.

Начин на употреба

За да се избегне или намали нежеланото дразнене на стомашния тракт йодните таблетки се вземат след ядене, като се натрошават и се поемат с много течности.

Дозировка – дневна доза, която не бива да се надвишава:

Възраст	Йоден еквивалент [mg]	Калиев йодид [mg]	Брой таблетки
Новородени до 1 месец	12,5	16,3	1/4*
От 1 до 2 месеца	12,5 – 25	15 – 30	1/4 - 1/2
От 2 месеца до 3 години	25	32,5	1/2
От 3 до 12 години	50	65,0	1
От 12 до 45 години	100	130	2
Бременни и кърмачки **	100	130	2

* - дава се само една доза

** - дават се само две дози

Внимание! Максималната доза да не е повече от 1 грам, йодните таблетки да не се вземат в продължение на повече от 10 дни.

Странични ефекти

Страничните ефекти се проявяват слабо. Някои от тях са:

- метален вкус;
- гадене и повръщане;

- стомашно неразположение;
- диария;
- зачервяване на кожата;
- сърцебиене;

Моля не забравяйте, че йодните таблетки предпазват само щитовидната жлеза от попадане на радиоактивен йод в нея, но не защитават от другите радиоактивни вещества, които се отделят при авария в АЕЦ. Допълнителни защитни мерки, като укриване, използване на индивидуални средства за защита и евакуация ще Ви бъдат разпоредени от:

За населението – от общинските администрации.

За персонала на АЕЦ – от Ръководителя на аварийните работи;

Внимание! Да се пазят от деца!

Условия за съхранение: Да се съхраняват на тъмно както са пакетирани от 0°C до 30°C при влажност 40% до 90%. Слабото покафеняване на таблетките не променя техните качества.

Приложение № 2

ОСНОВНИ ПОНЯТИЯ, ТЕРМИНИ И ВЕЛИЧИНИ В РАДИАЦИОННАТА ЗАЩИТА

1.АЕРОЗОЛ – Микроскопична, твърда или течна частица, намираща се във въздуха.При трансграничен пренос радиоактивния аерозол е основна съставна част на облака.

2.АКТИВНОСТ е броят на спонтанните ядрени превръщания за единица време. Единицата за активност е бекерел /Бк/.Един бекерел е равен на 1 разпадане на 1 секунда.Обикновено се отнася за определена площ, обем или количество вещество.Това е специфичната активност, която се измерва в бекерели на литър, бекерели на кг., бекерели на кв.м. и т.н.

3.АЛФА ЛЪЧЕНИЕ – йонизиращо лъчение което се състои от поток от ядра на химическия елемен хелий с положителен електрически заряд.Спира се от повърхността на кожата.При вътрешно облъчване е изключително опасно поради високите еквивалентни дози, които се получават от микроскопичен обем около алфа излъчващото вещество.

4.БЕТА ЛЪЧЕНИЕ – йонизиращо лъчение, което се състои от поток от позитрони или неутрони съответно с положителен или отрицателен електрически заряд.Бета частиците имат по дълъг пробег до метър във въздуха и 1 см. в твърдите тела. При външно облъчване са опасни за очите.При вътрешно облъчване създават много по-малки дозови натоварвания от алфа лъчите.

5.ВЪНШНО ОБЛЪЧВАНЕ – облъчване на организма от йонизиращи лъчения от външни спрямо него източници.

6.ВЪТРЕШНО ОБЛЪЧВАНЕ – облъчване на организма от йонизиращи лъчения от постъпили в него радиоактивни вещества. Опасно е вътрешното облъчване с алфа и бета частици, особено когато излъчващите ги радионуклиди имат свойството да се натрупват в определени органи – например йод – 131 в щитовидната жлеза, стронций – 90 в костите и др.

7.ГАМА ЛЪЧЕНИЕ – Фотонно /електромагнитно/ йонизиращо лъчение, изпускано при някои ядрени превръщания.Слабо взаимодействие с вещества и поради това има много голяма проникваща способност, което налага изграждането на солидни защити от него – няколко десетки сантиметра олово или 1-2 м. Специален тежък бетон.

8.ГЕНЕТИЧНИ ПОСЛЕДСТВИЯ – са предизвикани от радиоактивното облъчване, изменения в организма и клетките му, които могат да доведат до промени в потомството му.

9.ГОРЕЩИ ЧАСТИЦИ – микроскопични частици с размери няколко микрометра от финно разпраснато ядрено гориво и много висока специфична

активност. Въздушните потоци ги разнасят на много голяма площ. Те са една от съставките на трансграничния радиоактивен пренос.

10.ДЕКОНТАМИНАЦИЯ – обеззаразяване.

11.ДОПУСТИМО РАДИОАКТИВНО ЗАМЪРСЯВАНЕ НА ПОВЪРХНОСТИ - определя се така, че да не се допусне външно и вътрешно облъчване на хората вследствие на радиоактивно замърсяване над границите на допустимите норми, а също така да се предотврати недопустимо замърсяване на помещенията и околната среда, поради разпространяване на радиоактивни вещества.

12.ЕКВИВАЛЕНТНА ДОЗА - енергия на йонизиращо лъчение, погълната от единица маса облъчвано вещество, умножено по коефициента на качеството на лъчение. По този начин еквивалентната доза отчита разликата при облъчване с алфа, бета и гама лъчи и неутрони. Средно коефициентите за качество имат следните стойности:

- за ренгеново, гама и бета лъчение – 1
- за неутрони и протони – 10
- за алфа частици – 20

Единицата за измерване е СИВЕРТ.

13.ЕСТЕСТВЕН РАДИАЦИОНЕН ФОН – йонизиращото лъчение, което облъчва човека от раждането до смъртта му от естествените източници на йонизиращи лъчения от космоса, преминаващи през земната атмосфера и от естествено разпределени природни радионуклиди по повърхността на земята, приземната атмосфера, храната, водата и вътре в организма на човека. Измерва се в микросиверти на час и е различен за всяка точка от земята. Внезапното му двукратно превишение над установените чрез дългогодишни измервания стойности говори за наличието на изкуствени радионуклиди в околната среда.

14.ЙОНИЗИРАЩО ЛЪЧЕНИЕ /РАДИАЦИЯ/ - поток от електрически заредени или неутрални частици, чието взаимодействие с веществото води до образуване на йони с различен електрически знак. Светлината, радиовълните и др. Подобни са йонизиращи лъчения.

15.КАТЕГОРИЯ НА ОБЛЪЧВАНИ ЛИЦА - ОНРЗ 92 разделят населението , според начина на излагането му на йонизиращи лъчения, на три категории А,Б и В, както следва:

А – персонал и лица работещи постоянно или временно под въздействието на изкуствено получени лъчения или извършващи работи в обекти с повишен радиационен риск.

Б – ограничени групи от населението, които живеят или работят в близост с източници на йонизиращи лъчения и евентуално могат да бъдат подложени на облъчване. Това обикновено е населението работещо и живеещо непосредствено до ядрени съоръжения.

В – цялото останало население.

16. КРИТИЧНА ГРУПА – съвкупност от лица в даден контингент хора, за които в зависимост от местоживеенето, възрастта или други фактори риска за преоблъчване при дадени условия е най-голям. Научния институт по нуклеарна медицина, радиобиология и радиационна хигиена на българската медицинска академия препоръчва при прогнозиране на получените дози да се приема, че радиоактивното облъчване действа 5 пъти по-силно на детето в утробата на бременната, 3 пъти по-силно на децата под 1 година и на майките им, ако ги кърмят и 2 пъти по-силно на останалите деца до 16 години.

17. КРИТИЧЕН ОРГАН - органът или тъканта, облъчването на които при дадени условия е най-опасно за здравето на организма или неговото потомство. Органите на човешкото тяло се разделят на 3 групи в зависимост от чувствителността им при облъчване, както следва:

- тялото, половите жлези и червения костен мозък са най-радио чувствителни;

- мускулите, щитовидната жлеза, мастните тъкани, черния дроб, бъбреците, далака, стомашно-чревния тракт, белите дробове и очите, като се изключат органите, отнасящи се към другите две групи, са на второ място по чувствителност към йонизиращите лъчения.

- най-устойчиви относително на радиация са кожата, костите, ръцете от лактите надолу и краката от коленете надолу.

18. МААЕ – Международна агенция по атомна енергия към ООН, създадено на 23.10.56г. със седалище във Виена.

19. МОЩНОСТ НА ДОЗАТА – отнася се за еквивалентната и погълнатата доза и представлява изменението й за единица време. Мощността на еквивалентната доза се измерва в микросиверти за час, а на погълнатата в грей за час.

20. НЕСТОХАСТИЧНИ ЕФЕКТИ – радиобиологични / на радиоактивното облъчване/ ефекти, за появяването, на които имат праг на получената доза и при които тежестта /степенята/ на лъчевото увреждане зависи от дозата. Обикновено възникват при годишно еквивалентна доза на облъчване на кои и да е орган или тъкан от човешкото тяло 0,5 сиверта, а за очната тъкан 0,15.

21. ПЕРИОД НА ПОЛУРАЗПАДАНЕ – времето, за което началната активност на даден радионуклид намалява наполовина в резултат на постоянни ядрени превръщания.

22. ПОГЪЛНАТА ДОЗА /ДОЗА/ - енергия на йонизиращо лъчение, погълнатата от единица маса облъчвано вещество. Основна дозиметрична величина, която се измерва в единици ГРЕИ. 1 греи е равен на предадена енергия 1 джаул на 1 килограм маса от веществото. При равна погълната доза алфа лъчението причинява много по-големи поражения от бета и гама лъчението.

23.РАДИОБИОЛОГИЧЕН ЕФЕКТ или биологичното действие на йонизиращото лъчение е съвкупност от морфологични и /или / функционални изменения в живия организъм, възникващи при облъчването.

– радиоактивни атоми с дадено атомно число и атомен номер / т.е. точно определен брой протони и неутрони в ядрото/, а за измерните атоми и с дадено определено енергетично състояние на атомното ядро.Радиоактивните и нерадиоактивните нуклиди на даден химически елемент се наричат негови изотопи.

25. СОМАТИЧНИ ПОСЛЕДСТВИЯ от облъчването са промените в органите и тъканите вследствие на радиоактивно облъчване, които не предизвикват/ изключват/ генетични последствия за следващите поколения.

26.СТОХАСТИЧНИ ЕФЕКТИ – радиобиологични /на радиоактивното облъчване/ ефекти, вероятността за появяването на които /но не тежестта им/ зависи от дозата.Стохастичните ефекти могат да се проявяват с цялата си тежест, без да са превишени допустимите дози на облъчване. Може да засегнат до 0,01% от населението, но над естествения фон.

ЗАЩИТНА МЯРКА	ДОЗОВИ КРИТЕРИИ ЗА:	
	Цялото тяло	Отделни органи
Укриване. Защита на дихателните органи	5 50	50 500
Йодна профилактика:		
Възрастни над 16г. без бременните	-	50. 500.
Деца до 16години	-	50..
Бременни жени	-	50..
Майки кърмачки	-	50..
Евакуация на:		
Възрастни	50-250	500-5000
Деца до 16 години	50...	50-500
Бременни жени	50 –100	50.